

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО І ПОВОЄННОГО СТАНІВ

Валерій Редько, д.пед.н., доцент

Інститут педагогіки НАПН України

м. Київ, Україна

Історичний період, у якому сьогодні перебуває Україна і, зокрема, її освіта, зумовлює переглянути окремі аспекти організації іншомовної навчальної діяльності в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО), у тому числі в методах, формах і видах освітньої роботи, адаптувати їх до умов воєнного стану, що виникли. Варто наголосити, що складність та особливість змісту навчання іноземної мови, спричинених ситуацією, що склалася, ніякою мірою не звужує і не спрощує вимог до рівнів навченості учнів, хоч об'єктивно це деколи може спостерігатися, що потребуватиме в майбутньому активної додаткової роботи.

Відповідно до ситуації зміст навчання іноземних мов має спрямовуватися на виконання таких завдань.

1. Передбачити можливість упровадження / посилення індивідуальних форм співпраці у навчальному процесі вчителя та учнів з урахування їхніх траєкторій розвитку. Методично доцільно добирати види і форми роботи, які відповідають віковим інтересам учнів, їхнім потенційним можливостям (Нова українська школа, 2016).

2. Активізувати види іншомовної комунікативної діяльності на уроках (індивідуальна, парна, групова, колективна) відповідно до тематики спілкування та мовного ресурсу, передбачених чинною навчальною програмою. Щоб апроксимувати навчальні дії учнів у межах кожної теми до реальних умов спілкування, передбаченої програмою, доцільно організувати різні форми такого спілкування. Це можливо здійснювати як в режимі онлайн, так і очно. Бажано ґрунтовно добирати теми для спілкування, що ситуативно відповідають тематиці для кожного класу і навчальному досвіду учнів.

3. Диференціювати види навчальної діяльності учнів відповідно до їхніх потенційних можливостей, а відтак, види діяльності, що пропонуються вчителем, мають узгоджуватися з психофізіологічними особли-

востями учнів, тому для якісного виконання навчальних завдань кожним учнем варто підходити диференційовано до їх розподілу.

4. Здійснювати постійний контроль рівня навчальних досягнень учнів, які можуть працювати в незвичних умовах, використовуючи для цього доступні до цих умов види усних і писемних вправ і завдань. Якщо учні розуміють, що результати робіт, які вчитель пропонує їм виконувати, не завжди контролюються, то в них сформується стереотип не обов'язковості такої діяльності, що негативно позначається на якості навчання. Відтак, результат кожного виду роботи, що виконувалися на уроці або поза ним, має перевірятися з відповідним коментарем учителя.

5. Активізувати використання зорової та слухової наочності як підтримки у навчанні учнів продукувати власні іншомовні висловлювання з певної теми/ситуації. У зв'язку з цим методично доцільно долучати до навчального процесу зорові та аудіо засоби, що забезпечують можливість усвідомлення учнями їх сутності. Поряд із цим, важливо практикувати використання автентичних зразків/засобів аудіо-відео матеріалів, які сприяють набуттю учнями нормативного іншомовного досвіду як у вимові, так і в усвідомленні різних аспектів життєдіяльності у країні, мова якої вивчається.

6. Раціонально добирати засоби навчання іншомовного спілкування, що активізують роботу різних аналізаторів учнів щодо сприйняття ними навчального матеріалу (мовленнєво-моторного, зорового, слухового, рухового), враховуючи, що кожен учень має переваги в тому чи іншому аналізаторі. Процес навчання іноземної мови передбачає залучення всіх зазначених аналізаторів під час оволодіння учнями видами мовленнєвої діяльності (говорінням, аудіюванням, читанням, письмом). У зв'язку з цим учителям потрібно ефективно організувати навчання, збалансовано використовувати їхні навчальні дії під час формування механізмів усного і писемного мовлення. Також варто враховувати, що в кожного учня превають різні види аналізаторів під час сприймання та активізації нового матеріалу, що зумовлює раціоналізувати процес навчання.

7. Дотримуватися принципів доступності та збалансованості навчального матеріалу для формування іншомовних комунікативних умінь учнів відповідно до ситуативних потреб. Весь навчальний матеріал, який підлягає засвоєнню, повинен бути зрозумілим для учнів. Учителям недоцільно долучати до процесу навчання надлишкові матеріали, які не відповідають тематиці спілкування в певному класі.

8. Постійно здійснювати роботу з метою формування мовних (фонетичних, лексичних, граматичних) навичок шляхом усвідомленого виконання учнями операцій з мовним матеріалом (формування). Комунікативний підхід до навчання спілкування передбачає потребу в оволодінні учнями механізмами спілкування в усній та письмовій формах.

9. Практикувати використання ситуаційних, проєктних видів навчальної діяльності як під час уроків, так і в процесі самостійного виконання учнями домашніх завдань відповідно до їхнього навчального досвіду. Вищезазначені навчальні завдання сприяють набуттю досвіду комунікативної взаємодії в ситуативних умовах, близьких до реальних, що і є метою навчання іноземної мови у вітчизняних ЗЗСО, особливо в умовах, що склалися.

10. Відповідно до потенційних можливостей учнів надавати перевагу творчим видам роботи, що можуть виконуватися за запропонованим планом як орієнтовною основою діяльності (есе, проєкт, ситуація і т.п.). Методично доцільно за потреби використовувати відповідні мовленнєві зразки як орієнтовну основу діяльності та обов'язково здійснювати при цьому відповідну підготовчу роботу.

11. Комплексно вирішувати завдання навчання учнів іншомовного спілкування в усній та письмовій формах у взаємозв'язку з ознайомленням з культурою країн, мова яких вивчається, для цього активізувати використання принципу діалогу культур (іншомовної та рідної) (European Commission, 2018).

12. Здійснювати формування в учнів умінь і навичок іншомовного спілкування в різних видах мовленнєвої діяльності відповідно до принципу паралельного і взаємопов'язаного навчання говоріння, аудіювання, читання, письма.

Ключові слова: воєнний і повоєнний стан, заклади загальної середньої освіти, зміст навчання іншомовного спілкування, Україна.

Література

- Міністерство освіти і науки України. (2016). Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти. Київ. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- European Commission. (2018). *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 22 May 2018 on Key Competences for Lifelong Learning*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2018:189:FULL&from=BG>